

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 12

והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה...

”והניף ידו על הנהר”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/12](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/12)

1 והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים (בישעיה ס"י י"ב) הנה ים סוף הוא בחיי מלכות דאצילות

"והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים" (ישעיהו, פרק 12). הים סוף הוא בחינת מלכות דאצילות,

שהיא בחיי דבור העליון שהדבור הוא סופא דכל דרגין שבדבר ה' שמים נעשו וכל העשרה מאמרות הם המשכות מע"ס [מעשר ספירות] דאצילות ומתלבשים באותיות הדבור יהי אור הוא ההמשכה מבחי' חכמה כו'

שהיא בחינת הדיבור העליון; שהרי הדיבור הוא "סופא דכל דרגין", שכן "בדבר ה' שמים נעשו". כל עשר המאמרות הן המשכות מעשר הספירות דאצילות, והן מתלבשות באותיות הדיבור: "יהי אור" היא המשכה מבחינת חכמה וכו'.

והדבור הוא מעלים ומכסה על אור ההמשכה. כמו עד"מ באדם הנה אותיות הדבור הם כלי להשכל והמדות שהם נמשכים ומתלבשים בו.

והדיבור מעלים ומכסה על אור ההמשכה. למשל, באדם: אותיות הדיבור הן כלי לשכל ולמדות, הנמשכים ומתלבשים בו.

אך מ"מ האותיות הם מעלימים על השכל שבתוכן ומצפינים אותו בתוכן שהרי הקטן אף שמבין כל האותיות והתיבות ואומרן היטב עכ"ז [עם כל זה] אינו מבין כלל ההשכלה שבתוך האותיות רק מי שהוא עצמו חכם מקודם

אך אף על פי כן, האותיות מעלימות על השכל שבתוכן ומצפינות אותו. שהרי ילד קטן, אף שהוא מבין את כל האותיות והמילים ואומר אותן היטב, אינו מבין כלל את הרעיון שבתוך האותיות; רק מי שהוא עצמו חכם מלכתחילה

אזי מבין מתוך האותיות כו' אבל מהות האותיות עצמן הוא בחיי העלם לגבי מהות השכל והמדות.

מבין מתוך האותיות וכו'. אבל מהות האותיות עצמן היא בחינת העלם ביחס למהות השכל והמדות.

2 ולכן למעלה שהתהוות החכמה דבי"ע הוא רק מן הדבור עליון ולא כמו במשל שהלומד הוא חכם מקודם.

לכן, למעלה, מאחר שהחכמה שבעולמות בריאה, יצירה ועשיה נוצרת רק מן הדיבור העליון, ולא כמו במשל, שבו הלומד חכם מלכתחילה,

הרי א"כ הדבור והאותיות דמלי דאצי הם מעלימין ומצפינן על החב"ד [החכמה בינה ודעת] והמדות דאצילות המתלבשים בהדבור שלא יתגלה כלל בבריאה

נמצא אפוא שהדיבור והאותיות של מלכות דאצילות מסתירים ומעלימים את חכמה, בינה ודעת ואת המדות של אצילות המלובשות בדיבור, כך שאינן מתגלות כלל בבריאה,

כי אם איזו הארה מועטת מאד כמו בחי האור הנמשך ע"י השערות כו' (ועמ"ש מזה בד"ה שניך כעדר הרחלים) וזהו ענין ים שנקרא עלמא דאתכסיא.

מלבד הארה מועטה מאוד, בדומה לבחינת האור הנמשך באמצעות השערות וכו' (וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "שיניך כעדר הרחלים"). וזהו עניינו של "ים", הנקרא "עלמא דאתכסיא", העולם הנסתר.

א"נ [אי נמי] מה שהדבור נק' העלם היינו לפי שמה שנמשך מהשכל ומתלבש בהדבור זהו רק חיצוניות השכל

או לחלופין, הסיבה שהדיבור נקרא העלם היא שמה שנמשך מן השכל ומתלבש בדיבור הוא רק חיצוניות השכל,

אבל פנימי [פנימיות / פנימית] השכל א"א להתגלות כלל באותיות ודבור כו' (וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר).

אבל פנימיות השכל אינה יכולה להתגלות כלל באותיות ובדיבור וכו' (כפי שמוסבר במקום אחר, בביאור הפסוק "כי ביום הזה יכפר").

וענין קריעת ים סוף היינו שמאתכסיא נעשה אתגליא דהיינו שלא יסתיר הדבור עליון על האורות עליונים המלובשים בו

וקריעת ים סוף עניינה שהנסתר נעשה גלוי; כלומר, שהדיבור העליון לא יסתיר את האורות העליונים המלובשים בו,

שהם השכל והמדות עד"מ שהם ע"ס [עשר ספירות] דאצילות כ"א שיתגלה ממש לנשמות דבריאה ג"כ כמו שהוא הגילוי באצילות.

שהם, דרך משל, השכל והמדות, כלומר עשר הספירות של אצילות; אלא שהם יתגלו ממש גם לנשמות בריאה, כפי שהם מתגלים באצילות.

ולהיות שענין קייס [קריעת ים סוף] הוא התחברות הבריאה עם האצי ממשי בלי פרסא ומסך המפסיק כו' לכן נקרא הים לייב קרעים כי

ומכיוון שענין קריעת ים סוף הוא חיבור של בריאה עם אצילות עצמה, ללא פרסא ומסך המפסיקים וכו', לכן נבקע הים לשנים עשר חלקים. שכן

הנה השבטים הם בבריאה ושם הם ייב בחי' בכלל. וכן המלאכים דבריאה הן ייב בקר והים עליהם מלמעלה.

השבטים אכן נמצאים בבריאה, ושם הם, ככלל, שנים עשר בחינות. וכן מלאכי הבריאה הם "שנים עשר בקר", ו"הים עליהם מלמעלה".

עם היותן דרך כלל ארבע מחנות שכינה מיכאל גבריאל רפאל אוריאל. וכמ"ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

אף שבכללות הם ארבע מחנות השכינה — מיכאל, גבריאל, רפאל ואוריאל — ככתוב: "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים",

מ"מ כל א' מתחלק לשלש כמו ייב שבטים שהיו ד' דגלים וכל דגל יש בו ג' שבטים. והוא כמו ביד יש ג' פרקין וכן ברגל (וכמ"ש בזהר פ' ויחי דרמ"א ע"א).

בכל זאת כל אחד מהם מתחלק לשלושה, בדומה לשנים עשר השבטים, שהיו מסודרים בארבעה דגלים, ובכל דגל שלושה שבטים. הדבר דומה ליד, שיש בה שלושה פרקים, וכך גם לרגל (כמו שכתוב בזהר, פרשת ויחי, דף רמ"א ע"א).

והנה הגם שהשבטים עצמן הם בבריאה מ"מ שרשן ומקורן ייב גבולי אלכסון דז"א דאצי (וכמ"ש במ"א סד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים ובביאור ע"פ יהודה אתה).

והנה, אף שהשבטים עצמם נמצאים בבריאה, בכל זאת שורשם ומקורם הם שנים עשר גבולי אלכסון של ז"א דאצילות (כמו שמבואר במקום אחר, בסוף המאמר המתחיל "והנה אנחנו מאלמים אלומים", ובביאור על הפסוק "יהודה אתה").

ולכן קייס [קריעת ים סוף] שהוא חיבור ועליית הבריאה באצילות הי"ז [הרי זה] התחברות ועליית הייב שבטים דבריאה בייב גבולי אלכסון דז"א דאצי (ועמ"ש ע"פ וירד הגבול)

ולכן קריעת ים סוף, שהיא חיבור ועלייה של בריאה לאצילות, היא חיבור ועלייה של שנים עשר שבטי בריאה אל שנים עשר גבולי האלכסון של ז"א דאצילות (ועיינו במה שכתוב על הפסוק "וירד הגבול");

ולכן נקרא הים לייב גזרים שכל שבט ושבט במסילתו יכוין כל חד לפום שיעורא דיליה (וכמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בפ"י ששם עלו שבטים שבטי יה כו'):

ולכן נבקע הים לשנים עשר גזרים, כדי שכל שבט ושבט יכוון במסילתו שלו, "כל אחד לפי שיעורו" (כמו שמבואר במאמר המתחיל "אלה פקודי המשכן", בפירוש "שם עלו שבטים שבטי יה" וכו').

4 ב וכל זה הוא ענין קריעת ים סוף שהוא בבחי' הדבור עליון. דהיינו שלא יעלים הדבור והאותיות כו'.

2. וכל זה הוא ענין קריעת ים סוף, השייכת לבחינת הדיבור העליון; כלומר, שהדיבור והאותיות לא יעלימו עוד וכו'.

אמנם לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב והניף ידו על הנהר והענין כי הנה קי"ס [קריעת ים סוף] היה צ"ל כדי שיוכל להיות אח"כ קבלת התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ' בתרא דפסחים דקי"ח ע"א בפ"י הים ראה וינוס ההרים רקדו.

אולם על זמן הגאולה נאמר: "והניף ידו על הנהר". והענין הוא שקריעת ים סוף הייתה צריכה להתרחש כדי שלאחר מכן יהיה אפשר לקבל את התורה, כפי שאמרו חז"ל בפרק האחרון של פסחים, דף קי"ח ע"א, בפירוש הפסוק "הים ראה וינוס": "ההרים רקדו".

ההרים רקדו קאי על מתן תורה כו' כי עיקר ענין קיום המצות הוא שעייז ממשיכים שיהיה גילוי אור אי"ס למטה בבי"ע כמו שמתגלה בעי"ס [בעשר ספירות] דאצילות אשר שם איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד.

"ההרים רקדו" מתייחס למתן תורה וכו'. עיקר ענין קיום המצוות הוא שעל ידו ממשיכים גילוי של אור אין סוף למטה, בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, כפי שהוא מתגלה בעשר ספירות דאצילות, שבהן "הוא וחיותיו אחד, הוא וכליו אחד".

משא"כ בבי"ע שהם עולמות הנפרדים בבחי' יש ודבר נפרד ועי" המצות שהם רמ"ח אברים דמלכא ממשיכים

אך אין הדבר כך בבריאה, יצירה ועשיה, שהם עולמות נפרדים, בבחינת יש ודבר נפרד. ועל ידי המצוות, שהן "רמ"ח אברים דמלכא", ממשיכים

גילוי יחוד עליון שבאצילות שיהיה מתגלה עדיין ממש גם בבי"ע (וכמ"ש בתי"א [בתורה אור] פ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ובד"ה משה ידבר)

את גילוי היחוד העליון שבאצילות, כך שיתגלה ממש באותו אופן גם בבריאה, ביצירה ובעשיה (כפי שמבואר בתורה אור, פרשת בראשית, בביאור הפסוק "כי כאשר השמים החדשים", ובמאמר המתחיל "משה ידבר").

ולכן היה צ"ל תחלה קיי"ס [קריעת ים סוף] שהוא ענין בקיעת הפרסא המפסקת בין אצי" לבריאה עד שבני"י [שבני ישראל] הלכו ביבשה בתוך הים ועי"ז היה יכול להיות אח"כ קבלת התורה שמאצילות יומשך הגילוי בבי"ע.

ולכן הייתה צריכה להתרחש תחילה קריעת ים סוף, שהיא בקיעת הפרסא המפסיקה בין אצילות לבריאה, עד שבני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. ועל ידי כך התאפשר לאחר מכן לקבל את התורה, כדי שהגילוי יימשך מאצילות אל בריאה, יצירה ועשיה.

5 והנה ענין מ"ת [מתן תורה] הוא היום לעשותם בקיום המצות בפועל ממש ותלמוד תורה כנגד כולם. ולמחר לקבל שכרם היינו לע"ל [לעתיד לבוא] והוא ענין התגלות פנימית התורה וטעמי מצות וכדפרש"י [וכדפירש רש"י / וכדפירוש רש"י] ע"פ ישקני מנשיקות פיהו

והנה, עניינו של מתן תורה הוא "היום לעשותם" — קיום המצוות בפועל ממש, ו"תלמוד תורה כנגד כולם". ו"למחר לקבל שכרם" מתייחס לעתיד לבוא, ועניינו גילוי פנימיות התורה וטעמי המצוות, כפי שפירש רש"י על הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו".

וזהו ג"כ ענין משיח שנאמר בו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא כו' היינו מאברהם ויצחק כו'

וזהו גם עניינו של משיח, שעליו נאמר: "הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגו'" — כלומר, למעלה מאברהם ויצחק וגו',

עד וגבה מאד אותיות אדם שיהיה למעלה מבחי" אדם הראשון ומבחי" מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] כמ"ש בספר הגלגולים פייט ושם פ"י מאדם הראשון אחר שחטא וע' לקמן.

עד "וגבה מאד": אותיות "מאד" הן אותיות "אדם", [כלומר] שהוא יהיה למעלה מבחינת אדם הראשון ומבחינת משה רבנו עליו השלום, כפי שנכתב בספר הגלגולים, פרק י"ט. ושם מבואר שהכוונה היא למעלה מאדם הראשון לאחר שחטא. ועיינו להלן.

6

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ס"פ בא ור"פ ואתחנן בדף ר"ס ע"ב גבי משה הוי שירותא וכפ' כי תצא דרע"ו סע"ב [סוף עמוד ב] בד"ה כימי צאתך והוא ילמד דעת לכל העם בהשגת פנימית התורה.

ועיינו ברמ"ז (רבי משה זכות), בסוף פרשת בא ובראש פרשת ואתחנן, בדף ר"ס ע"ב, בעניין "משה הוא ההתחלה"; וכן בפרשת כי תצא, בדף רע"ו ע"ב, בדיבור המתחיל "כימי צאתך". והוא [המשיח] ילמד דעת לכל העם בהשגת פנימיות התורה.

כ"א לפי פשוטו שילמוד תורה הנגלות לנו ולבנינו. אינו מובן איך יוכל האחד לשאת ריבוא רבבות אנשים

שכן אם הכוונה היא כפשוטו, שהוא ילמד את התורה של "הנגלות לנו ולבנינו", אין מובן כיצד אדם אחד יוכל לשאת רבבות רבבות אנשים;

ועוד והלא אז בתח"ה [בתחיית המתים] יקומו מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] גם כל הגדולים שכבר יודעים את כל התורה כו'.

ועוד, הרי אז, בתחיית המתים, יקום משה רבנו עליו השלום, וכן כל הגדולים, שכבר יודעים את כל התורה וכו'.

אלא הענין כי אז יהיה הלימוד בפנימית התורה שארוכה מארץ מדה ויש בה עליות רבות לאין קץ ותכלית.

אלא הענין הוא שאז הלימוד יהיה בפנימיות התורה, שהיא "ארוכה מארץ מידה", ובה יש עליות רבות לאין קץ ותכלית.

אך הנה כמו שכדי להיות קבלת התורה בהיום לעשותם הי' [היה] צ"ל תחלה קיי"ס [קריעת ים סוף] כך כדי להיות התגלות פנימי' [פנימיות / פנימית] התורה לע"ל [לעתיד לבוא] צ"ל והניף ידו על הנהר.

אך הנה, כשם שכדי שתהיה קבלת התורה בבחינת "היום לעשותם" היה צורך תחילה בקריעת ים סוף, כך כדי שתהיה התגלות פנימיות התורה לעתיד לבוא, צריך שיתקיים "והניף ידו על הנהר".

7

והוא נהר פרת דכתיב ביה והנהר הרביעי הוא פרת וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] פרק בתרא דבכורות דנ"ה ע"ב הוא דמעיקרא דהיינו בחי' ונהר היוצא מעדן

וזהו נהר פרת, שעליו נאמר: "והנהר הרביעי הוא פרת". וחז"ל אמרו בפרק האחרון של בכורות, דף נ"ה ע"ב: "הוא דמעיקרא", כלומר, זו הבחינה של "ונהר יוצא מעדן".

והוא בחינת בינה שהיא בחי' מחשבה שלמעלה מהדבור וע"כ נק' נהר שהמחשבה אינה נחה ושוקטת ונמשכת תמיד.

וזהו בחינת בינה, שהיא בחינת מחשבה, שלמעלה מן הדיבור. לכן היא נקראת "נהר", כי המחשבה אינה נחה ואינה עומדת, אלא נמשכת ללא הרף.

וע"כ נק' נהר שנמשך תמיד מלשון ונהרו אליו כל הגוים משא"כ הים נק' מקוה המים דקו וקיימו והוא בחי' הדבור כו' וזהו ונהר יוצא מעדן שיוצא ונמשך תמיד מבחי' עדן.

לכן היא נקראת "נהר", מלשון "ונהרו אליו כל הגוים", משום שהיא נמשכת תמיד. לעומת זאת, הים נקרא "מקוה המים", מפני שהמים נאספים ועומדים; וזהו בחינת הדיבור כו'. וזהו "ונהר יוצא מעדן": הוא יוצא ונמשך תמיד מבחינת עדן.

8 והנה המחשבה היא ג"כ בחי' אותיות והם ג"כ רק בחי' לבושי' [לבושין / לבושים] לעצם החכמה כמו הדבור אלא שהוא לבוש פנימי יותר

והנה גם המחשבה היא בחינת אותיות, וגם הן אינן אלא לבושים לעצם החכמה, בדומה לדיבור; אלא שהיא לבוש פנימי יותר.

אבל מ"מ הוא ג"כ בחי' לבוש והעלם לגבי עצמיות הח"ע [החכמה עילאה] ע"ד הנ"ל באותיות הדבור רק שאין ההעלם כמו באותיות הדבור.

אבל למרות זאת, גם היא בחינת לבוש והסתר ביחס לעצמיות החכמה העילאה, בדומה למה שהוסבר לעיל בנוגע לאותיות הדיבור; אלא שההסתר אינו גדול [כמו] באותיות הדיבור.

9 ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ששים המה מלכות גבי ענין פנימית וחיצונית וענין והניף ידו על הנהר כו' היינו שיהיה התגלות עצמיות עדן העליון שלא

וראה מה שנכתב בענין זה בביאור על הפסוק "שישים המה מלכות", בענין הפנימיות והחיצונית. ענינו של "והניף ידו על הנהר" כו' הוא שתהיה התגלות של עצם העדן העליון; לא

כמו שנמשך עכשיו בגי' [בגן עדן] ע"י הנהר שהוא ע"י האותיות והאותיות מלבישים ומעלימים ואין זה תפיסת והשגת עצמיות בחי' עדן.

כפי שהוא נמשך כעת לגן עדן באמצעות הנהר, כלומר באמצעות האותיות; האותיות מלבישות ומסתירות, ולכן אין בכך תפיסה והשגה של עצם בחינת העדן.

10 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **ספ"ה דברכות שעל עדן נאמר עין לא ראתה ושמא תאמר הוא גן הוא עדן תלמוד לומר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.**

לכן אמרו חז"ל בסוף פרק ה' בברכות שעל עדן נאמר: "עין לא ראתה"; ואם תאמר שגן ועדן הם אותו דבר, הכתוב מלמד: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן".

והיינו משום שאין ההמשכה בג"ע [בגן עדן] רק באמצעות האותיות דבחי נהר הנ"ל שהאותיות הם מעלימים כו'

הסיבה לכך היא שההשפעה לגן עדן נמשכת רק באמצעות אותיות הבחינה של ה"נהר" האמור לעיל, והאותיות מעלימות וכו',

והגילוי הוא רק הארה בעלמא אבל ע"י והניף ידו על הנהר כו' יבואו לגילוי בחי עדן ממש והגילוי הוא רק הארה בלבד. אבל באמצעות "והניף ידו על הנהר" וכו', יבואו לידי גילוי בחינת עדן עצמו.

וזהו פי' אראנו נפלאות אראנו דייקא בבחי' ראייה ממש שלמעלה מבחי' שמיעה והבנה שהיא ע"י אותיות לכן אינו דומה כלל שמיעה לראיה.

וזהו פירוש "אראנו נפלאות": "אראנו" דווקא, בבחינת ראייה ממש, שלמעלה מבחינת שמיעה והבנה, שהן באמצעות אותיות. לכן שמיעה אינה דומה כלל לראיה.

11 וענין ראייה זו בבחי' חכמה עצמה ממש יובן ע"ד מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] **שער ק"ש** [קריאת שמע] **שעל המטה פ"א**

ראייה זו, בבחינת חכמה עצמה ממש, תובן על פי מה שכתוב בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע שעל המטה, פרק א',

גבי הארז"ל [האר"י זכרנו לברכה] שבשעת השינה ביום השבת שמע בישיבה של מעלה בפי בלק ובלעם דברים נפלאים מה שלא יכול לפרשם בשמונים שנים רצופים.

על הארז"ל, זכותו יגן עלינו, שבשעה שישן ביום השבת שמע בישיבה של מעלה, בפרשת בלק ובלעם, דברים נפלאים שלא היה יכול לפרשם גם במשך שמונים שנה רצופות.

וזה תמוה לכאורה איך יכול לתפוס במחשבתו בשעה א' מה שצריך לומר בדבור פ' שנה עם היות לכאורה הדבר תמוה: כיצד יכול היה לתפוס במחשבתו בשעה אחת את מה שהיה צריך לומר בדיבור במשך שמונים שנה? גם אם נניח

שהאותיות המחשבה נקי אתוון רברבין לפי שבמחשבה משיג במעט זמן מה שצריך ע"ז בדבור זמן רב ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה דקל"ב א'

שהאותיות שבמחשבה נקראות "אתוון רברבין", אותיות גדולות, משום שבמחשבה תופסים בזמן קצר את מה שדורש זמן רב בדיבור; ועיינו בזהר, חלק ב, תרומה, דף קל"ב ע"א

(שלכך בשבת אומרים א"ב [אל"ף ב"ת] אל אדון כו' שכל אות יש בו ד' או ה' תיבות כו' לפי שא"ב [שאל"ף ב"ת] זה הוא מבחי אתוון רברבין כו' דהיינו מחשבה כו')

(ולכן בשבת אומרים את האל"ף-ב"ת של "אל אדון" וכו', שבה לכל אות יש ארבע או חמש תיבות וכו', מפני שאל"ף-ב"ת זה הוא מבחינת "אותיות גדולות" וכו', כלומר מבחינת המחשבה וכו');

מ"מ היינו שמשיג במחשבה ברבע שעה מה שצריך לדבר שעה או שתיים. אבל ששיג במחשבה בשעה א' מה שצריך לומר ס' או פ' שנה זהו נמנע.

ובכל זאת, הכוונה היא שבמחשבה תופסים ברבע שעה את מה שצריך שעה או שתיים כדי לומר. אבל לתפוס במחשבה בשעה אחת את מה שצריך לומר במשך שישים או שמונים שנה — זה בלתי אפשרי.

אבל הענין הוא שהשגתו היה בבחי' ראייה דהיינו ראיית עצמיות החכמה ולא כמו שמתלבשת בבינה והשגה בבחי' אותיות והיא למעלה מעלה מבחי' השכל

אלא ההסבר הוא שהשגתו הייתה בבחינת ראייה — ראיית עצם החכמה ממש, ולא כפי שהיא מתלבשת בבינה ובהשגה, בבחינת אותיות. ראייה זו נעלית לאין ערוך מבחינת השכל

כמו שמלובש בהשגה ואותיות עד שיתכן שמה שמשיג בבחי' ראיית החכמה בשעה ושתים כשירצה להלבישה באותיות יצטרך ע"ז זמן ס' או פ' שנה וכענין השתלשלות הזמן מלמעלה מהזמן דאלף שנה בעיניך כיום אתמול כו'

כפי שהוא מתלבש בהשגה ובאותיות, עד שייתכן שמה שתופסים בבחינת ראיית החכמה במשך שעה או שתיים, כשמבקשים להלבישו באותיות, יצריך שישים או שמונים שנה. הדבר דומה להשתלשלות הזמן ממה שלמעלה מן הזמן, [כמו שנאמר:] "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" וכו'.

ועד"ז ביקש משה אעברה נא ואראה את הארץ כי במשה כתיב וירא ראשית לו ורצה משה להמשיך בחינה זו בכנ"י [בכנסת ישראל] שנקראת ארץ חפץ ולא פעל

בדומה לכך ביקש משה: "אעברה נא ואראה את הארץ", שכן על משה נאמר: "וירא ראשית לו"; ומשה רצה להמשיך בחינה זו בכנסת ישראל, הנקראת "ארץ חפץ", אך לא הצליח.

ולכן נאמר ועתה ישראל שמע כו' כ"א לעתיד יהיה גילוי בחי' זו בכנס"י [בכנסת ישראל] ע"י משיח

לכן נאמר: "ועתה ישראל שמע" וכו'; אך רק לעתיד תהיה בחינה זו גלויה בכנסת ישראל, באמצעות משיח.

(וע' בזח"ג [בוהר חלק ג] ואתחנן דר"ס ע"ב אתה החלות כו' ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ והניף הכהן

אותם על לחם הביכורים בסופו) ועל דרך גילוי זה הוא שיהיה גילוי טעמי המצות לע"ל [לעתיד לבוא]

(וראה בוהר חלק ג, ואתחנן, רס ע"ב, על הפסוק "אתה החילות" וכו'; וכן עיין במה שנכתב על כך גם בביאור על הפסוק "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים", בסופו). גילוי טעמי המצוות לעתיד לבוא יהיה בדרך של גילוי זה.

ולכן נאמר ע"ז עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו וע' זהר פ' ואתחנן דף רס"ז ע"ב יעשה מאן כו'

לכן נאמר על כך: "עין לא ראתה" וכו', "יעשה למחכה לו". וראה בוהר, פרשת ואתחנן, דף רסז ע"ב: "יעשה" — מי? וכו'

וזוה הוא שילמוד משיח. וע"ז נאמר הנה ישכיל עבדי כו' שיש בבחי' זו ג"כ עליות לאין קץ כו':

וזוה הדבר שמשיח ילמד. ועל כך נאמר: "הנה ישכיל עבדי" וכו', שכן גם בבחינה זו יש עליות שאין להן קץ וכו'.

12 ג ומעתה יובן ג"כ מה שנאמר והכהו לשבעה נחלים כנגד ג' אבות וד' אמהות. כי

ג. מכאן יובן גם מה שנאמר: "והכהו לשבעה נחלים" — כנגד שלושת האבות וארבע האימהות. כי

הנה הי"ב שבטים הם כבריאה ונק' מרכבתא תתאה. אבל האבות הן הן המרכבה היינו מרכבתא עילאה

דאצי' והיינו שהם חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצי'

הנה, שנים-עשר השבטים הם כבריאה ונקראים "מרכבתא תתאה" — המרכבה התחתונה. ואילו "האבות הן הן המרכבה", כלומר המרכבה העליונה שבאצילות; היינו, הם חסד, גבורה ותפארת שבאצילות.

(וכמ"ש במ"א בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה כו'. ע"ש. וכן האמהות הם באצי'. ועמ"ש ע"פ וישכם

לבן בענין האבות והשבטים ובפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' למשפחותם לבית אבותם ע"ש).

(כמבואר במקום אחר, במאמר המתחיל "עניין האבות הן הן המרכבה" וכו'; עיינו שם. וכך גם האימהות הן באצילות. ועיינו במה שנכתב על הפסוק "וישכם לבן", בעניין האבות והשבטים; ובפרשת במדבר, בסוף המאמר המתחיל "וידבר" וכו', "שאו" וכו', "למשפחותם לבית אבותם"; עיינו שם.)

והנה כמו שהשכטים עם היות שהן עצמן בבריאה עכ"ז [עם כל זה] יש להן שרש ומקור באצילות שלמעלה מהבריאה. אלא דשם הוא רק שרשן ומקורן לבד.

והנה, כשם שהשכטים, אף שהם עצמם בבריאה, יש להם בכל זאת שורש ומקור באצילות, שלמעלה מבריאה — אלא ששם הם רק שורשם ומקורם בלבד —

אבל הן עצמן בבריאה וכמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ואח"כ אתה בראתה יש מאין ואין ערוך הבריאה לגבי אצ"י

ואילו הם עצמם בבריאה, וכמאמר: "נשמה שנתת בי טהורה היא", ולאחר מכן "אתה בראתה" — יש מאין; ואין ערוך הבריאה לאצילות.

ולכן כדי שיתחברו הן עצמן עם שרשן ממש שיהיה גילוי האצ"י ממש בהם זהו דייקא ע"י ק"י [קריעת ים סוף] ולכן נקרא לייב גזרים כנ"ל.

ולכן, כדי שהם עצמם יתחברו עם שורשם ממש, כך שאצילות עצמה תתגלה בהם, הדבר נעשה דווקא באמצעות קריעת ים סוף. לכן הוא נקרא לשנים־עשר חלקים, כנזכר לעיל.

וכך הוא בענין האבות שהן עצמן בז"ת [בז' תחתונות] דאצילות אבל שרשן ומקורן כתיב בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו' כי ז"א בעתיקא אחיד ותליא (ועמ"ש בביאור ע"פ אם כחקתי תלכו).

וכך הוא גם בענין האבות: הם עצמם בשבע הספירות התחתונות שבאצילות, ואילו על שורשם ומקורם נאמר: "בעבר הנהר ישבו אבותיכם" וכו', שהרי ז"א אחוז ותלוי בעתיק (ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "אם בחוקתי תלכו").

אלא דהיינו ששרשן משם אבל מ"מ הן עצמן בז"ת [בז' תחתונות] דאצ"י. ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם בענין רצועות דתפילין דהלמ"מ [דהלכה למשה מסיני] שיהיו שחורות דייקא ע"ש.

אלא שהכוונה היא ששורשם משם, אך בכל זאת הם עצמם בשבע הספירות התחתונות שבאצילות. ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "שימני כחותם", בענין רצועות התפילין, שעל פי הלכה למשה מסיני צריכות להיות דווקא שחורות; עיינו שם.

אכן לעתיד ע"י והניף ידו על הנהר כו' אזי יתעלו האבות והאמהות להיות בהן הגילוי שלמעלה מאצ"י בחי' בעבר הנהר כו' והיינו בחי' ז"ת [ז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין].

אולם לעתיד לבוא, באמצעות "והניף ידו על הנהר" וכו', יתעלו האבות והאימהות, ותתגלה בהם הבחינה שלמעלה מאצילות, בחינת "בעבר הנהר" וכו'; כלומר, הבחינה של שבע הספירות התחתונות של עתיק יומין.

ולכן והכהו לז' נחלים שגם כל ישראל יקבלו גילוי זה ע"י האבות ואמהות כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ בהעלותך את הנרות כו' יאירו שבעת הנרות ובד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כולה).

ולכן "והכהו לשבעה נחלים": גם כל ישראל יקבלו גילוי זה באמצעות האבות והאימהות וכו' (וראה מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "בהעלותך את הנרות" וכו', "יאירו שבעת הנרות", ובמאמר המתחיל "ראיתי והנה מנורת זהב כולה").

ועמ"ש בפ' וישלח ע"פ ויעבר את מעבר יבן כו' ע"ש) והנה עי"ז יוכל להיות אח"כ התגלות פנימית התורה טעמי תורה שהוא התגלות מוחא סתימאה.

וראה מה שנכתב בפרשת וישלח על הפסוק "ויעבר את מעבר יבן" וכו', עי"ן שם). והנה, באמצעות כך תוכל להתגלות לאחר מכן פנימיות התורה, טעמי התורה, שהיא גילוי מוחא סתימאה (המוח הנסתר).

משא"כ תורה הנגלית היא מחב"ד [מחכמה בינה ודעת] דז"א. (ועמ"ש סד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בענין בתורת ה' חפצו ובתורתו כו' ע"ש).

ואילו התורה הנגלית היא מחכמה, בינה ודעת של ז"א. (וראה מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "אני ה' אלקיכם", בפרשת ציצית, בענין "ובתורת ה' חפצו ובתורתו" וכו', עי"ן שם).

ולכן כדי להיות גילוי זה צ"ל ע"י שיעברו ביבשה את הנהר הנ"ל ואז יתגלה מה שלמעלה מאצ"י דהיינו מו"ס [מוחא סתימאה] בבי"ע ממש.

ולכן, כדי שגילוי זה יתקיים, עליהם לעבור ביבשה את הנהר האמור; ואז יתגלה מה שלמעלה מאצילות, כלומר מוחא סתימאה, בעולמות בריאה, יצירה ועשיה עצמם.

ועמ"ש מענין גילוי זה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים הנ"ל ובביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה. וראה מה שנכתב על גילוי זה בביאור על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים" הנזכר לעיל, ובביאור על הפסוק "כי על כל כבוד חופה".

13 ויש לומר ג"כ ע"פ מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' בראשית דף ד' סע"ב [סוף עמוד ב] וז"ל [וז' לשוננו] נודע כי

פרדס מתקן אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] סוד מתקן אצילות פשט רמז דרוש מתקן בי"ע כו'

אפשר להסביר זאת גם על פי דברי הרמ"ז בפרשת בראשית, דף ד', סוף ע"ב; ואלה לשוננו: "ידוע שפרד"ס מתקן את אבי"ע: הסוד מתקן את אצילות; הפשט, הרמז והדרוש מתקנים את בי"ע" וכו',

שהם עולם הפירוד כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ופי' מתקן בי"ע שלא יהיו בבחי' פירוד אלא שיהיו ג"כ בבחינת ביטול כמו באצילות.

"שהם עולם הפירוד" וכו', עד כאן לשונו. פירוש הדברים "מתקן בי"ע" הוא שהם לא יהיו במצב של פירוד, אלא גם הם יהיו במצב של ביטול, כמו באצילות.

וגילוי תיקון זה יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] ע"י מעשינו עכשיו שאז כל בי"ע יתכלל בתוך האצ"י (כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן שם)

גילוי תיקון זה יהיה לעתיד לבוא, באמצעות מעשינו כעת; אז ייכללו כל בי"ע בתוך האצילות, כפי שכותב הרמ"ז בפרשת ואתחנן שם.

וזהו ענין ונהר יוצא מעדן להשקות את הג'ן סדרים דאורייתא ומשם יפרד. פי' יפרד שזהו תיקון לעולם הפירוד.

וזהו ענין "ונהר יוצא מעדן להשקות את הג'ן" — ג'ן סדרים שבתורה; "ומשם יפרד". פירוש "יפרד" הוא שזהו תיקון לעולם הפירוד.

והיינו ע"י פריד פשט רמז דרוש שהם בי"ע שבאצילות הנמשכים מבחי' נהר הנ"ל והו"ע [והוא ענין] התורה שנאמר בה ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל] בביאור ע"פ ולא תשבית מלח כו' ע"ש.

היינו באמצעות פריד — פשט, רמז ודרוש — שהם בי"ע שבאצילות, הנמשכים מבחינת הנהר הנזכר לעיל. זהו ענין התורה שעליה נאמר: "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", כפי שהוסבר לעיל בביאור על הפסוק "ולא תשבית מלח" וכו', עיין שם.

אך ענין תיקון עולם האצ"י היינו שיאיר בו גילוי אור א"ס ב"ה מפנימיות עתיק זהו ע"י פנימית התורה הנק' סוד הוי' ליראיו

אך תיקון עולם האצילות פירושו שאור אין סוף ברוך הוא יאיר בו בגילוי, מפנימיות עתיק; והדבר נעשה באמצעות פנימיות התורה, הנקראת "סוד ה' ליראיו".

ועל תיקון זה נאמר והניף ידו על הנהר שהרי בבחי' ונהר יוצא נאמר ומשם יפרד שהוא מקור דבי"ע ותיקונם,

ועל תיקון זה נאמר "והניף ידו על הנהר"; שהרי על בחינת "ונהר יוצא" נאמר "ומשם יפרד", וזהו מקורם של בי"ע ותיקונם,

אבל תיקון האצילות הוא ע"י בחי' שלמעלה מהנהר הנ"ל וזהו והכהו לשבעה נחלים ע"י ונחל עדניך תשקם גילוי בחי' עדן עצמו כו' והיינו כי הנהר זהו מחשבה

אבל תיקון האצילות הוא באמצעות בחינה שלמעלה מן הנהר הנזכר לעיל. וזהו "והכהו לשבעה נחלים", על דרך "ונחל עדניך תשקם" — גילוי בחינת עדן עצמו וכו'. כלומר, הנהר הוא מחשבה,

והנה מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] הם בי"ע וכמ"ש בד"ה שובה ישראל עד ויש מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] באצי" והן בי"ע שבאצילות.

והנה מחשבה, דיבור ומעשה הם בריאה, יצירה ועשיה, כפי שמוסבר במאמר הפותח "שובה ישראל עד"; ויש מחשבה, דיבור ומעשה גם באצילות, והם הבריאה, היצירה והעשיה שבאצילות.

14 ויש עוד בחי' מאד עמקו מחשבותיך כו' הי ינו מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] שלמעלה מהשכל ועד"י יובן ענין גילוי בחי' שלמעלה מהנהר כו'

וישנה בחינה נוספת: "מחשבותיך עמוקות מאוד" וכו', כלומר מחשבה, דיבור ומעשה שלמעלה מן השכל. ובאותו אופן יובן גילוי הבחינה שלמעלה מן הנהר וכו'.

ופי' בעים רוחו יש לפרש ע"פ משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ורוח אלקים מרחפת על פני המים זהו רוחו של מלך המשיח המד"א [היך מה דאת אמר] ונחה עליו רוח הוי' (ברכות בראשית פ' ב' ור"פ תזריע)

ואת פירוש "בעים רוחו" אפשר להסביר על פי דברי רבותינו ז"ל על הפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים": זוהי רוחו של מלך המשיח, כמו שנאמר "ונחה עליו רוח הוי'" (בראשית רבה, פרשה ב, ובראש פרשת תזריע).

והנה במשה נאמר מן המים משיתיהו והוא מבחי' מים עליונים שמשם המשכות התורה הנגלות לנו כמים שיורדים מגבוה לנמוך

והנה, על משה נאמר "כי מן המים משיתיהו", והוא מן הבחינה של מים עליונים, שממנה נמשכת התורה הגלויה לנו, כמים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך.

אך פנימיות התורה זהו בחי' ורוח אלקי מרחפת ע"פ המים למעלה מבחי' מים כו' ועז"נ [ועל זה נאמר] והניף ידו על הנהר שהוא בחי' מים בעים רוחו מה שלמעלה מבחי' המים ועי"י והכהו כו'

אך פנימיות התורה היא הבחינה של "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", למעלה מבחינת מים וכו'. ועל כך נאמר "והניף ידו על הנהר", שהוא בחינת מים, "בעים רוחו" — במה שלמעלה מבחינת המים; ועל ידי כך "והכהו" וכו'.

וזוהו נמשך ע"י התשובה שהיא ג"כ בחי' והרוח תשוב אל האלקים כמ"ש ע"פ האזינו השמים כו' ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות והניף כו' בעים רוחו כו':

וזוהו נמשך באמצעות התשובה, שהיא גם בחינת "והרוח תשוב אל האלקים", כמו שנכתב על הפסוק "האזינו השמים" וכו'; ו"רוח מביאה רוח וממשיכה רוח", כדי שיהיה "והניף" וכו', "בעים רוחו" וכו'.

15 ד ולתוספת ביאור שייכות ענין והכהו לשבעה נחלים דייקא לגילוי פנימית התורה שיהיה לעתיד הענין עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה וישכם לכן הנ"ל שמדתו של יעקב אבינו ע"ה [עליו השלום] היא בחי' הרחמים העליונים תפארת דאצי'

4. להוספת ביאור בקשר שבין "והכהו לשבעה נחלים" דווקא לבין גילוי פנימיות התורה שיהיה לעתיד לבוא: הדבר יובן על פי מה שנכתב במאמר המתחיל "וישכם לכן", שנזכר לעיל, שמידתו של יעקב אבינו, עליו השלום, היא בחינת הרחמים העליונים — תפארת דאצילות;

והיינו שאפי' [שאפילו] על כל העולמות עליונים שייך ונופל בחי' רחמנות כו' ומדרגת השבטים יוצאי ירך יעקב הם במדרגה שלמטה ממנו

כלומר, גם על כל העולמות העליונים שייכים ומתאימים רחמים וכו'. ומדרגת השבטים, "יוצאי ירך יעקב", נמוכה ממדרגתו;

דהיינו לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות השורה בנפשו איך שירדה פלאים כו' כי הרחמנות הוא לפי ערך הדעת כו' (ועמ"ש סד"ה את הכבש אחד תעשה בבוקר וגו').

כלומר, לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות השוכן בנפשו, על כך שירד פלאים וכו', שכן הרחמים הם לפי מידת הדעת וכו'. (ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "את הכבש אחד תעשה בבוקר" וגו').

ומזה יובן למה קי"ס [קריעת ים סוף] היה לייב גזרים לייב שבטים כי עכשיו שייך רחמנות של השבטים על ירידת הנשמה בגוף כו'

ומכאן יובן מדוע קריעת ים סוף הייתה לשנים-עשר גזרים, כנגד שנים-עשר השבטים: מפני שכעת שייכים רחמי השבטים על ירידת הנשמה בגוף וכו',

שבעולם העשייה ההעלם וההסתר הרבה מאד משא"כ בעולמות עליונים וכנודע מענין אף עשיתיו כו' אבל לעתיד שיזדכך עולם העשייה ונגלה כבוד ה' שיהיה הגילוי בעשייה

שכן בעולם העשייה ההעלם וההסתר גדולים מאוד, שלא כמו בעולמות העליונים, כידוע בעניין "אף עשיתיו" וכו'. אבל לעתיד, כשעולם העשייה יזדכך ו"ונגלה כבוד ה'", כך שהגילוי בעשייה יהיה

כמו למעלה אי"כ אז לא שייך הרחמנות זו על הירידה בעשייה יותר מהבריאה כ"א הרחמנות של האבות עצמן שאפילו על עולמות העליונים שייך ונופל בחיי רחמנות כו'

כמו למעלה, אם כן לא יהיו עוד שייכים רחמים אלה על הירידה לעשייה יותר מאשר על הירידה לבריאה; אלא יהיו אלה רחמי האבות עצמם, שכן גם על העולמות העליונים שייכים ומתאימים רחמים וכו'.

והנה כמו שבאתעדל"ת [שבאתערוטא דלתתא] של רחמנות השבטים ממשיכים אתעדל"ע [אתערוטא דלעילא] רחמים שלמעלה יותר דהיינו רחמים של האבות עצמן

והנה, כשם שעל ידי אתערוטא דלתתא של רחמי השבטים ממשיכים אתערוטא דלעילא של רחמים נעלים עוד יותר, כלומר את רחמי האבות עצמם,

כמו למשל השבט של אילן שכופפין אותו שאזי נמשך עי"ז גם כל האילן עצמו ועי"ז נמשך גילוי אלקות עי"י התורה ומצות והוא המשכה שע"י התורה שלפנינו המשכת חכמה עילאה כו'

כמו למשל ענף של אילן שכופפים אותו, ועל ידי כך נמשך אחריו גם האילן כולו; ובאמצעות זאת נמשך גילוי אלוקות על ידי התורה והמצוות. זוהי ההמשכה שעל ידי התורה שלפנינו, המשכת חכמה עילאה וכו',

וכמ"ש במ"א סד"ה מי מנה עפר יעקב שלהיות המשכת התורה הוא ע"י בחיי רחמים דיעקב וכדלקמן כך לעי"ל [לעתיד לבוא] ע"י גילוי הרחמנות של האבות עצמן

וכפי שמוסבר במקום אחר, בסוף המאמר הפותח במילים "מי מנה עפר יעקב", המשכת התורה היא באמצעות בחינת הרחמים של יעקב, וכפי שיתבאר להלן; כך גם לעתיד לבוא, באמצעות גילוי הרחמים של האבות עצמם

בכל נש"י [נשמות ישראל] ימשיכו עי"ז אתעדל"ע [אתערוטא דלעילא] מבחי' רחמים גדולים דא"א שלמעלה גם מחג"ת [מחסד גבורה תפארת] דאצי' וכמ"ש וברחמים גדולים אקבצך וכתובי וחסדי מאתך לא ימוש וחסדי דייקא כו'

בכל נשמות ישראל ימשיכו באמצעות זאת אתערוטא דלעילא מבחינת הרחמים הגדולים של אריך אנפין, שלמעלה אפילו מחסד, גבורה ותפארת שבאצילות; כפי שכתוב: "וברחמים גדולים אקבצך", וכן כתוב: "וחסדי מאתך לא ימוש" — "חסדי" דווקא, וכו'

ועי"ז יומשך התגלות פנימית התורה שהיא בחי' מו"ס [מוחא סתימאה] שלמעלה מחכמה דאצילות כו' ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עץ הדעת חטה היתה.

ובאמצעות זאת תימשך התגלות פנימיות התורה, שהיא בחינת מוחא סתימאה שלמעלה מחכמת האצילות וכו'. ועל פי זה אפשר להסביר את מאמר חז"ל: "עץ הדעת חיטה הייתה".

וקשה דבמ"א מבואר דחטה היינו כ"ב אותיות התורה. ואיך נק' עץ הדעת. אך הענין כמבואר במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע דהתשב"כ [דהתורה שבכתב] היא עץ חיים ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נק' בזהר אילנא דטו"ר [דטוב ורע].

אך הדבר קשה, שהרי במקום אחר מוסבר ש"חיתה" היא עשרים ושתיים אותיות התורה; ואם כן, כיצד היא נקראת עץ הדעת? אלא שהענין הוא, כפי שמוסבר במקום אחר, כמאמר המתחיל "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע": התורה שבכתב היא עץ החיים, ואילו התורה שבעל פה נקראת בזהר "עץ טוב ורע".

ולא שהיא ח"ו [חס ושלום] עץ הדעת טו"ר [טוב ורע]. כי תשבע"פ [תורה שבעל פה] היא מל' דאצילות דאיהו וגרמוהי חד.

אין הכוונה, חלילה, שהיא עצמה עץ הדעת טוב ורע, שהרי התורה שבעל פה היא מלכות דאצילות, שבה "הוא וכליו אחד".

אלא ר"ל [רוצה לומר] שמתלבשת לברר עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] שהיא קליפת נוגה וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] באריכות באג"ה [באגרת הקודש] בד"ה ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' נשא והמשכילים יזהירו כו'.

אלא הכוונה שהיא מתלבשת כדי לברר את עץ הדעת טוב ורע, שהוא קליפת נוגה, כפי שמוסבר בהרחבה באגרת הקודש, באגרת המתחילה "ברע"א מהימנא, פרשת נשא: 'והמשכילים יזהירו' וכו'.

והנה גם בתשב"כ [בתורה שבכתב] כתיב בשברי לכם מטה לחם. מטה לחם הוא עץ חיים ובשבירת לוחות ראשונות נשתלשלה ונתלבשה בדברים גשמיים כו'

והנה גם בתורה שבכתב נאמר: "בשברי לכם מטה לחם". "מטה לחם" הוא עץ החיים, ועם שבירת הלוחות הראשונים ירדה התורה והתלבשה בעניינים גשמיים וכו'.

(כמ"ש במ"א ע"פ זה בפי' בחקותי). והיינו שהרי כל התשבע"פ [התורה שבעל פה] מקבל מתשב"כ [מתורה שבכתב] והיא ביאור ופי' התשב"כ [התורה שבכתב].

(כפי שמוסבר במקום אחר על פסוק זה בפרשת בחקותי). כלומר, התורה כולה שבעל פה מקבלת מן התורה שבכתב, והיא הביאור והפירוש של התורה שבכתב.

ולכן אדה"ר [אדם הראשון] לפני החטא היה למעלה מבחינה זו דבירור עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כמ"ש בספר הגלגולים פייט שאדה"ר [שאדם הראשון] לפני החטא היה בחינה זו דמשיח ולמעלה ממדרגת משה (ועמ"ש ע"פ הן האדם היה כאחד ממנו כו')

ולכן, לפני החטא היה אדם הראשון למעלה מבחינה זו של בירור עץ הדעת טוב ורע, כפי שכתוב בספר הגלגולים, פרק י"ט, שאדם הראשון לפני החטא היה בבחינת משיח, ולמעלה מדרגתו של משה (ועיינו כמה שנכתב על הפסוק "הן האדם היה כאחד ממנו" וכו').

והנה מדור שלו היה בגי'ע [בגן עדן] אשר ונהר יוצא מעדן כו' והיינו להמשיך בחי' עדן עצמו והנה מקום משכנו היה בגן עדן, שעליו נאמר "ונהר יוצא מעדן" וכו'; כלומר, להמשיך את בחינת עדן עצמה. והוא פנימית התורה שיתגלה לעי'ל [לעתיד לבוא] עי' משיח אשר זהו למעלה מבחי' אותיות כנ"ל בענין והניף ידו על הנהר כו'. ומכ"ז [ומכל זה] יובן ג"כ ענין תנופת שתי הלחם ע"ג [על גבי] שני הכבשים בחג השבועות.

והיא פנימיות התורה, שתתגלה לעתיד לבוא על ידי משיח, והיא למעלה מבחינת האותיות, כפי שנתבאר לעיל בעניין "והניף ידו על הנהר" וכו'. ומכל זה יובן גם ענין תנופת שתי הלחם על גבי שני הכבשים בחג השבועות.

כי שתי הלחם היינו תשכ"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] והכבשים הם בחי' רחמים מדתו של יעקב שע"י המשכת רחמים אלו ממשיכים גילוי התורה

שתי הלחם הן התורה שבכתב והתורה שבעל פה, והכבשים הם בחינת הרחמים, מידתו של יעקב; באמצעות המשכת רחמים אלה ממשיכים את גילוי התורה,

שהיא בחי' לחם וכמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים שהוא בחי' רחמים ועי"ז ואביא אתכם אלי (ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות בפ"י וענין היתה לי דמעותי לחם כו')

שהיא בחינת לחם, כמו שכתוב: "ואשא אתכם על כנפי נשרים" — בחינת הרחמים, ובאמצעותם "ואביא אתכם אלי" (וראו מה שנכתב על הפסוק "בהעלותך את הנרות", בפירוש הענין של "היתה לי דמעותי לחם" וכו').

ואמנם תנופת הלחם והכבשים היינו להעלות התורה שהיא בחי' לחם חטה ולקשרה ולחברה באור אי"ס ב"ה בחי' עדן העליון ממש וכן להעלות הרחמים של האבות למקורן ושרשן בחי' רחמים גדולים כו'

אך הנפת הלחם והכבשים נועדה להעלות את התורה, שהיא בחינת לחם חטה, ולקשור ולחבר אותה עם אור אין סוף ברוך הוא, בחינת עדן העליון עצמו; וכן להעלות את רחמי האבות אל מקורם ושרשם, בחינת הרחמים הגדולים וכו'.

(ועמ"ש מענין העלאה זו בד"ה זכור ושמור בדבור א' נאמרו. ושם בד"ה בענין האבות הן הן המרכבה) ולכן יש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כנגד י"ג מדות הרחמים:

(וראו מה שנכתב בענין העלאה זו במאמר הפותח במילים "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו", ושם במאמר העוסק בענין "האבות הן הן המרכבה"). ולכן יש שלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן, כנגד שלוש עשרה מידות הרחמים:

17 ה וזהו והחרים ה' את לשון ים מצרים (בישעיה סי' י"א) ופ"י הרד"ק [הרבי דוד קמחי] דהיינו נהר מצרים שהוא הנילוס וכ"כ [וכן כתב] במצודת.

5. וזהו [פירוש] "והי' יחריב את לשון ים מצרים" (ישעיהו, פרק 11). הרד"ק מסביר שהכוונה לנהר מצרים, הוא הנילוס; וכך כתוב גם במצודות.

והוא מ"ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. שם האחד פישון ופרש"י [ופירוש רש"י] הוא נילוס נהר מצרים כו'.

וזהו שנאמר: "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. שם האחד פישון", ורש"י מסביר: "זהו הנילוס, נהר מצרים", וכו'.

וכ"כ [וכן כתב] בזו"א [בזהר חלק א] לך לך פ"א ב' שלכן נאמר כגן ה' כארץ מצרים לפי שלשם נמשך אחד מד' נהרות היוצאים מג"ע [מגן עדן] היינו שם האחד פישון כו'

וכך כתוב בזהר, חלק א, לך לך, דף 381: משום כך נאמר "כגן ה' כארץ מצרים", מפני שאחד מארבעת הנהרות היוצאים מגן עדן נמשך לשם, והוא "שם האחד פישון", וכו'.

ובפי' חיי שרה דקכ"ה סע"א [סוף עמוד א] כ' [כתב] מאי שם האחד פישון המיוחד מכולם כו' ולפיכך היתה חכמת מצרים יותר מכל העולם כו'

ובפרשת חיי שרה, דף 125, סוף עמוד א, כתוב: "מה פירוש שם האחד פישון? המיוחד מכולם", וכו'; "ולכן חכמת מצרים הייתה גדולה מחכמת כל העולם", וכו'.

שהרי גבי שבח דשלמה נאמר ותרב חכמת שלמה כו' ומכל חכמת מצרים (במ"א ס"ה).

שהרי בשבחו של שלמה נאמר: "ותרב חכמת שלמה", וכו', "מכל חכמת מצרים" (מלכים א, פרק 5).

והיינו לפי ששרש הנהר הנ"ל נמשך מנהר היוצא מעדן שהוא חו"ב [חכמה ובינה] כו' וזהו שאמרו אית מיא מגדלין חכימין כו' (ועיין ברבות ס"פ בלק יש מעיינותכו' וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' חיי שרה שם)

וזה מפני ששורשו של הנהר הנזכר נמשך מן הנהר היוצא מעדן, שהוא חכמה ובינה, וכו'. וזהו שאמרו: "יש מים שמגדלים חכמים", וכו' (וראו [מדרש] רבה, סוף פרשת בלק, "יש מעיינות", וכו'; וראו רמ"ז, פרשת חיי שרה, שם);

וע' במא"א [במאורי אור] אות ד' סכ"ה ד' נהרות הם או"א [אבא ואימא] זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פישון באבא לשון פושו וסגו כי רבוי השפע יורד מהחכמה כולם בחכמה עשית כו'.

וראו מאורי אור, אות ד, סעיף 25: "ארבעת הנהרות הם אבא ואמא, ז"א ונוקבא; פישון הוא באבא, מלשון 'פוש' וסגו' (התרבו והתעצמו), מפני שריבוי השפע יורד מן החכמה: 'כולם בחכמה עשית', וכו'.

(ועי' [ועיין] מזה בת"ז [בתיקוני זוהר] תיקון נ"ד דצ"א ע"א). אך עכ"ז [עם כל זה] מאחר שנאמר בהם ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

(וראו על כך תיקוני זוהר, תיקון 54, דף 91א). אולם למרות זאת, מאחר שנאמר עליהם: "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים",

א"כ הם מקור עולמות הנפרדים וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויצא (קנ"ח א') ומשם יפרד כו' טורי דפרודא כו' וזהו שנקרא לשון ים מצרים פ"י מצרים לשון מיצרים וגבולים.

אם כן, הם מקור העולמות הנפרדים, כפי שכתוב בזהר, חלק א', ויצא (דף קנ"ח ע"א): "ומשם יפרד" וכו', "הרי פרודא" וכו'. וזהו הטעם שהם נקראים "לשון ים מצרים": מצרים הוא מלשון מיצרים וגבולות,

שהן בחי' בעלי גבול כמו מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה הן בגשמיות והן ברוחניות הוא בחי' מיצר וגבול כו' וע"כ נק' ומשם יפרד להיות נראה ליש ודבר בפ"ע [כפני עצמו] כו'

שהרי הם בחינת בעלי גבול, כמו "מן הארץ לרקיע מהלך חמש מאות שנה"; הן בגשמיות והן ברוחניות, זו בחינת מיצר וגבול וכו'. לכן נאמר עליהם "ומשם יפרד" — הם נראים כיש וכדבר כפני עצמו וכו';

דהיינו שהם מקור השפע להתהוות ב"ע כו' כי הם מקבלים מבחי' הדבור והדבור באדם יוצא לחוץ להיות בבחי' דבר נפרד ממנו.

כלומר, הם מקור השפע להתהוות בריאה, יצירה ועשיה וכו', משום שהם מקבלים מבחינת הדיבור; והדיבור אצל האדם יוצא החוצה ונעשה דבר נפרד ממנו.

18 והגם כי למעלה אין שייך דבר שחוץ ממנו ית' היינו קמ"י [קמיה] ית' אבל לגבי הברואים יש צמצומים רבים עד כאלו הן בבחי' דבר נפרד כו'

ואף שלמעלה לא שייך דבר שמחוץ לו יתברך — כלומר, כפי שהדברים הם לפניו יתברך — הרי שלגבי הנבראים יש צמצומים רבים, עד שהם נראים כביכול כדברים נפרדים וכו'.

ועמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין פ"י וכנפיהם פרודות כו' דחיות המרכבה כו' לפי שנמשכים מארבעה מוצאות הדבור כו'.

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "וספרתם לכם", בעניין פירוש "וכנפיהם פרודות" וכו', שנאמר על חיות המרכבה וכו', משום שהן נמשכות מארבעה מוצאות הדיבור וכו'.

אבל לע"ל [לעתידי לבוא] שנא' [שנאמר] ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר (בישעיה ס"י מ)

אבל לעתידי לבוא, ככתוב: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר" (ישעיהו, פרק מ').

(ועיינו מזה ברבות פ' ויקרא פ"א זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ משפטים קכ"ו א' ובת"א [ובתורה אור] פ' לך לך בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם)

(ועיינו בעניין זה במדרש רבה, פרשת ויקרא, פרק א'; בזוהר, חלק ב', סוף פרשת משפטים, דף קכ"ו ע"א; ובתורה אור, פרשת לך לך, במאמר המתחיל "ולא יקרא עוד שמך אברם").

דהיינו שיהי [שיהיה] גילוי בחי הדבור עליון כמו שהוא אצלו ית' שאין הדבור היוצא ממנו בבחי דבר נפרד כמו דבור האדם

כלומר, שתהיה התגלות של בחינת הדיבור העליון כפי שהוא אצלו יתברך, כך שהדיבור היוצא ממנו אינו דבר נפרד, כפי שדיבורו של אדם נפרד ממנו.

אלא מיוחד בתכלית היחוד במהותו ועצמותו ית' גם אחר שיצא דבורו ית' אל הפועל בבריאת העולמות כמו שהיה מיוחד עמו קודם בריאת העולמות כו' (כמ"ש בסי' ש"ב [של בינונים] פכ"א).

אלא הוא מאוחד עמו בתכלית האחדות, במהותו ועצמותו יתברך, גם לאחר שדיבורו יתברך יצא אל הפועל בבריאת העולמות, כפי שהיה מאוחד עמו לפני בריאת העולמות וכו' (ככתוב בספר של בינונים [התניא], פרק כ"א).

וזהו פי' וראו כו' כי פי' דבר כלו' [כלומר] שיהי [שיהיה] התגלות הדבור עליון כמו שהוא בבחי' פי' הוי' ממש ששם הדבור מיוחד במהותו ועצמותו ית' כך יהי [יהיה] גילוי זה למטה וראו כל בשר יחדו גילוי זה.

וזהו פירוש "וראו" וכו', "כי פי' דבר": כלומר, שתהיה התגלות הדיבור העליון כפי שהוא בבחינת "פי' הוי'" ממש, ששם הדיבור מאוחד עם מהותו ועצמותו יתברך; וכך תהיה התגלות זו למטה, ו"ראו כל בשר יחדו" התגלות זו.

ועי' יהיה גלוי אחדותו ית' שבעולם האצ"י גם למטה בעשייה כמ"ש ביום ההוא יהי [יהיה] הוי' אחד ושמו אחד

ועל ידי כך תתגלה אחדותו יתברך, הנגלית בעולם האצילות, גם למטה, בעולם העשיה; ככתוב: "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

(ועמ"ש בזה סד"ה למנצח על השמינית). לכן אז א"צ [אין צריך / אינו צריך] לבחי' ד' נהרות הנ"ל שהשפע בא מהם בבחי' ומשם יפרד.

(ועיינו במה שנכתב על כך בסוף המאמר הפותח במילים "למנצח על השמינית"). לכן באותה עת לא יהיה צורך בבחינת ארבעת הנהרות הנזכרים לעיל, שמהם נמשכת ההשפעה בבחינת "ומשם יפרד";

אלא יהי [יהיה] גילוי והמשכת הנהר היוצא מעדן ממש מה שלמעלה מבחי' ומשם יפרד. וזהו והחרים ה' את לשון ים מצרים ות"י [ותרגום יונתן] ויבש כו'.

אלא יתגלה וימשך הנהר היוצא מעדן עצמו, שלמעלה מבחינת "ומשם יפרד". וזהו "והחרים ה' את לשון ים מצרים", ותרגם יונתן: "ויבש" וכו'.

19 ולא עוד אלא והניף ידו על הנהר היינו הנהר היוצא מעדן ממש קודם בחי' ומשם יפרד כו' והכהו לשבעה נחלים וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל].

ולא זו בלבד, אלא "והניף ידו על הנהר" — היינו הנהר היוצא מעדן עצמו, קודם הבחינה של "ומשם יפרד" וכו'; "והכהו לשבעה נחלים", כפי שנתבאר לעיל.

אך עוד י"ל [יש לומר] המכוון כי ז' נחלים הם ז"ת [ז' תחתונות] היינו המדות והדבור שבהם ועל ידם נמשך השפע והנהר הוא בינה שלמעלה מהמדות, והוא ענין שער החמשים דבינה שאינו מושג כלל.

אך אפשר לומר עוד, שהכוונה היא ששבעת הנחלים הם שבע הספירות התחתונות, כלומר המדות והדיבור שבהן, שדרכם נמשכת ההשפעה למטה; והנהר הוא בינה, שלמעלה מהמדות. זהו ענין שער החמשים של בינה, שאינו מושג כלל.

20 והמדות והדבור מקבלים משם רק הארה בעלמא כנודע מענין מי ברא אלה כו' ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות.

והמדות והדיבור מקבלים משם הארה בלבד, כידוע בענין "מי ברא אלה" וכו'; ועיינו במה שנכתב על כך על הפסוק "אלה פקודי המשכן, משכן העדות".

ולע"ל [ולעתידי לבוא] נאמר והכהו לשבעה נחלים היינו שאותו האור המאיר בבחי' הנהר עצמו יומשך ויתגלה בבחי' ז"ת [ז' תחתונות] שהם המדות והדבור המאירים ומתגלים בבי"ע כו'

ועל לעתיד לבוא נאמר: "והכהו לשבעה נחלים"; כלומר, אותו אור שמאיר בבחינת הנהר עצמו יימשך ויתגלה בבחינת שבע המדות התחתונות, שהן המדות והדיבור המאירים ומתגלים בבריאה, יצירה ועשיה וכו'.

(ועיי' [ועיינ'] מזה בזח"א [בזהר חלק א] בראשית דני"ב ע"א). וזהו ענין ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים כו'.

(ועיינו בענין זה בזהר, חלק א, בראשית, דף נ"ב ע"א). וזהו ענין "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" וכו'.

(ועיינ' עוד מענין והחרים ה' את לשון ים מצרים ברבות ריש קהלת ע"פ הבל הבלים אמר קהלת):
(ועיינו עוד בענין "והחרים ה' את לשון ים מצרים" במדרש רבה, בתחילת קהלת, על הפסוק "הבל הבלים אמר קהלת").

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/12

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק